

RIJEČKI FILOLOŠKI DANI

ZBORNİK RADOVA

KNJIGA 1

Pedagoški fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka 1996.

Rezultat prvoga znanstvenog skupa **Riječki filološki dani** jest impresivni zbornik radova, podijeljen u dvije tematske cjeline u kojima je zastupljeno 45 referata znanstvenika iz Hrvatske i inozemstva. U ovom su zborniku uvršteni pisani prilozi s toga skupa, atribuirani kao različiti tipovi znanstvenih radova i nekoliko stručnih radova, razvrstani u dvije tematske cjeline, prvu, **Fran Kurelac i njegovo doba**, i drugu **Hrvatska filološka misao danas**.

U prvo tematsko područje svrstani su prilozi posvećeni Franu Kurelcu, njegovu životu i djelu, dok je drugo tematsko područje otvoreno književnoteorijskim, književnopovijesnim, standardnojezičnim, dijalektološkim, jezičnopovijesnim, stilističkim i drugim filološkim temama. U svom preglednom članku **Kurelčev doprinos hrvatskoj književnoj historiografiji** Miroslav Šicel piše o Kurelcu kao jednom od prvih književnopovijesnih sintetičara u Hrvatskoj i književnom povjesniku te originalnom jezično-književnom eksperimentatoru. Marija Turk u tekstu s naslovom **Fran Kurelac i riječka filološka škola** upućuje na Kurelca kao utemeljitelja, predvodnika i dosljednog sljedbenika Riječke filološke škole, zaključujući da je bit njegovih eksplicitnih i implicitnih stajališta prihvatljiva i u suvremenom poimanju hrvatskoga jezika. Prilog Iva Pranjkovića **Kurelac i Veber** govori o sličnostima i razlikama između jezikoslovnih stavova, posebice stavova o standardnom jeziku, dvojice značajnih lingvista hrvatskoga 19. stoljeća Kurelca i Vebera. U

opsežnom ali preglednom članku **Rijeka u Kurelčevo doba** povjesnik Petar Strčić predstavlja Rijeku kao kulturni, ekonomski i politički centar u Kurelčevo doba. Danijela Bačić-Karković i Ines Srdoč-Konestra u priopćenju **Fran Kurelac - srednjoeuropski intelektualac**, smještaju Kurelca na temelju njegove duhovne orijentacije u red intelektualaca europskoga duhovnog kruga. Stručni članak Josipa Vidakovića osvjetljava jednu slabije poznatu dimenziju Frana Kurelca - političara burne 1848/49. godine. Tatjana Blažeković u svom stručnom članku **Fran Kurelac kao pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu (1867-1874)** razmatra Kurelčev znanstveni i istraživački rad u JAZU, danas HAZU. Dragomir Babić u tekstu **Fran Kurelac - jezik i književnost kao bitna odrednica hrvatskog identiteta** piše o Kurelcu kao o znanstveniku koji je najkonkretnije, najuvjerljivije ali i sintetski podastro svoje teorijske i programske konkluzije o ulozi jezika i književnosti u Hrvata. Korespondencija Frana Kurelca s učenicima, sljedbenicima, znancima i mjerodavnim prosvjetnim tijelima zaintrigirala je Dragu Žunac (**Nad korespondencijom Frana Kurelca**) da se upusti u suptilnu analizu njegova komuniciranja te sadržajnoj osnovi pisama u društvenom, političkom i književnojezičnom kontekstu. U preglednom članku **Bastianova pisma Kurelcu i njihovo značenje**, Mirjana Strčić prati dozrijevanje M. Bastiana i njegovo formiranje u jednog od predvodnika hrvatskoga narodnog

preporoda u Istri i Kvarnerskim otocima. Polazeći od mišljenja da je Fran Kurelac nekim svojim djelima ili prinosima na razmeđu staroga i novoga shvaćanja u hrvatskoj književnosti, Milorad Stojević u tekstu **Fran Kurelac i hrvatska starija književnost** razmatra te veze, navlastito spram starijega korpusa hrvatske književnosti. Polemika o imeničkom genitivu množine koju je raspirio Fran Kurelac bila je poticajem Branki Tafra da u znanstvenom članku **Fran Kurelac o imeničkom genitivu množine** iznese njegove argumente protiv ahavaca i progovori o stajalištima predstavnika zagrebačke filološke škole. U tekstu **Crkvenoslavenizmi u književnojezičnoj koncepciji Frana Kurelca** Iva Lukežić nakon opsežne analize zaključuje da je Kurelac u svoj književnojezični koncept ugrađivao crkvenoslavenizme promišljeno, držeći ih oznakama stilski visoka i odnegovana jezika naših predaka. Odbir teme **Pokušaj utvrđivanja čakavskih značajki u Kurelčevim tekstovima** Silvane Vranić potaknut je zapisima u dosadašnjoj literaturi o Kurelčevu pogledu na standardni hrvatski jezik što govore i o postojanju značajki čakavskoga narječja u njegovoj sveslavenstvuom prožetoj koncepciji standardnoga jezika. Prijateljstvo Frana Kurelca i Janeza Trdine sljedbenika "riječke filološke škole" bio je povod Leopoldini-Veroniki Banaš da u članku **Fran Kurelac i Janez Trdina** razmatra njihov odnos u kontekstu slovensko - hrvatskih književnih dodira. Zadivljen dosljednosti kojom je Kurelac nastojao izjednačiti jezik hrvatskih narodnih pjesama širom zapadne Ugarske Ivo Szucsich pozabavio se u svom tekstu (**Fran Kurelac i književnojezična norma gradišćanskih Hrvata**) odnosom Kurelca prema književnojezičnoj normi gradišćanskih Hrvata. U svom članku **Ivan Fiamin** Irvin Lukežić piše o životu i djelu Ivana Fiamina, odnosno problematizira ulogu

njegova književnog opusa u vremenu kojemu je pripadao. U svom izvornom znanstvenom radu **Rječnik lječničkoga nazivlja Kurelčeva sljedbenika Ivana Dežmana** Diana Stolac govori o tvorbenim mogućnostima hrvatskoga jezika u izradbi stručnoga nazivlja, apostrofirajući višečlane nazive, koji su nužnost u imenovanju složenih mikrosustava ljudskoga organizma kao makrosustava. Lada Badurina (**Kurelčeva ortografija spram Brozova Hrvatskoga pravopisa**) u svom članku razmatra aspekt odnosa Riječke filološke škole i tzv. hrvatskih vukovaca, demistificirajući pritom njihovu djelatnost na planu hrvatske ortografije. **Frazeologija u djelu Frana Kurelca** članak je Josipa Matešića, u kojemu autor daje prikaz frazeološkoga blaga velikoga jezikoslovca. **Romantičarski duh Frana Kurelca** bilo je izlaganje i tekst Višnje Šete, koja na temelju njegova života, svjetonazora i djela piše o njemu kao romantičaru.

Drugi tematski dio započinje tekstem Josipa Silića **Hrvatski jezik kao sustav i kao standard**, iz kojega ističemo središnji dio rasprave koja govori o razlici između hrvatskoga jezika kao sustava i hrvatskog jezika kao standarda. Slijedi ga članak Snježane Hozjan **Hrvatska čakavska dijalektologija danas**, u kojem autorica daje pregled najznačajnijih prinosa hrvatske čakavske dijalektologije u posljednjih desetak godina. Slavonski staroštokavski dijalekt i njegove osnovne osobine tema je članka Ljiljane Kolenić **Proučavanje slavenskoga dijalekta danas**. Prema svojoj strukturi i komunikacijskoj frekvenciji recenzija je jedan od uporabnih žanrova te je kao takva predmet rasprave Nade Ivanetić s naslovom **Recenzija kao oblik komunikacijskoga djelovanja**. Marko Samardžija u članku **Valentnost hrvatskih povratnih glagola** piše o pristupu valentnosti povratnih glagola koji je iznimno važan za konstituiranje rečeničnih modela i

leksikografskih obradbi valentnosti glagola kako je razvidno iz **Rječnika valentnosti hrvatskih glagola** izrađenoga u okviru kontrastivnoga proučavanja hrvatskoga i engleskoga jezika. U članku Iva Pranjekovića **Nedimenzionalna značenja prijedloga u hrvatskome jeziku** opisuju se i klasificiraju značenja nedimenzionalnih (tj. neprostornih i nevremenskih) prijedloga u hrvatskome jeziku. Autor pritom izdvaja i opisuje dvadesetak takvih značenja. Tekst Zdenke Gudelj-Velaga **Jezik i nastava** upozorava čitatelja na veze koje ostvaruju jezik (medij) i nastava (proces), dok nas članak Ernesta Barića **Hrvatski književni jezik i govori Hrvata u Mađarskoj** detaljnije upoznaje s bitnim odrednicama suodnosa hrvatskoga književnog jezika i hrvatskih govora u Mađarskoj u razdoblju od 1945. godine do naših dana. Stručni rad Stjepana Blažetina **Nacionalna svijest i djela hrvatskih književnika u Mađarskoj od 1945. do danas** prati manifestiranje promjena odnosa prema vlastitom nacionalnom biću u pjesničkim ostvarenjima te se pokušavaju evidentirati uzroci tih promjena. Estela Banov piše o pučkim iseljeničkim kalendarima (**Književna baština 19. stoljeća u pučkim iseljeničkim kalendarima**) smatrajući ih izuzetno vrijednima za nacionalnu baštinu Hrvata, kao dokaz njihove kulturne i književne prisutnosti u novim domovinama diljem svijeta. Danijela Bačić-Karković (**Novi odgojni roman**) razmatra problem *definienduma* i historijata *bildungsromana* te na primjerima nekoliko novijih i najnovijih proznih tek-

stova tzv. ženskog pisma unutar hrvatske književnosti provjerava metodologiju dedukcije na odgojno, odnosno razvojno sudbine i pojedinca. Josip Kekez (**Pojam "oikotipa"**) piše o podrijetlu naziva a zatim ga primjenjuje u više povijesnih stilskih dionica hrvatske književnosti. Izvorni znanstveni članak **Književno djelo kao prijenosnik koda kulture** potpisuju Marina Kovačević, Lada Badurina i Adriana Car-Mihec i u njemu identificiraju mjesto i ulogu romana Ivana Slamniga **Bolja polovica hrabrosti** i drame Miroslava Krleže **Gospoda Glembajevi** u kodu hrvatske kulture, temeljeći pritom iznesene stavove na analizi jezika i stila tih djela s kulturološki relevantnih aspekata. Drugi tematski ciklus završava tekstom Vesne Požgaj-Hadži o kroatistici na slovenskim sveučilištima.

Zbornik radova 1, Riječki filološki dani, izuzetno je i dragocijeno štivo ne samo zbog toga što su u njemu eminentni domaći i inozemni znanstvenici predložili svoje recentne spoznaje s područja književnosti i jezikoslovlja nego i kao dokaz kvalitete i vitalnosti riječke kroatistike, odnosno Odsjeka za filologiju Pedagoškoga fakulteta u Rijeci, koji iz godine u godinu postaje nezaobilazno znanstveno vrelo filološke misli. Nadamo se da će ovaj riječki prvijenac postati uhodanom praksom u budućnosti, pronaći svoje mjesto u svijetu znanosti i svojom neospornom kvalitetom prerasti u prepoznatljivu riječku tradiciju.

Goran Kalogjera